

FINLAND

Grammatik och Svenska som modersmål
GRADIMO uppstartsträff
3 nov 2020
Therese Lindström Tiedemann, Helsingfors universitet

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistiska fakulteten

Therese Lindström Tiedemann

3.11.2020 1

SPRÅKSITUATIONEN I FINLAND

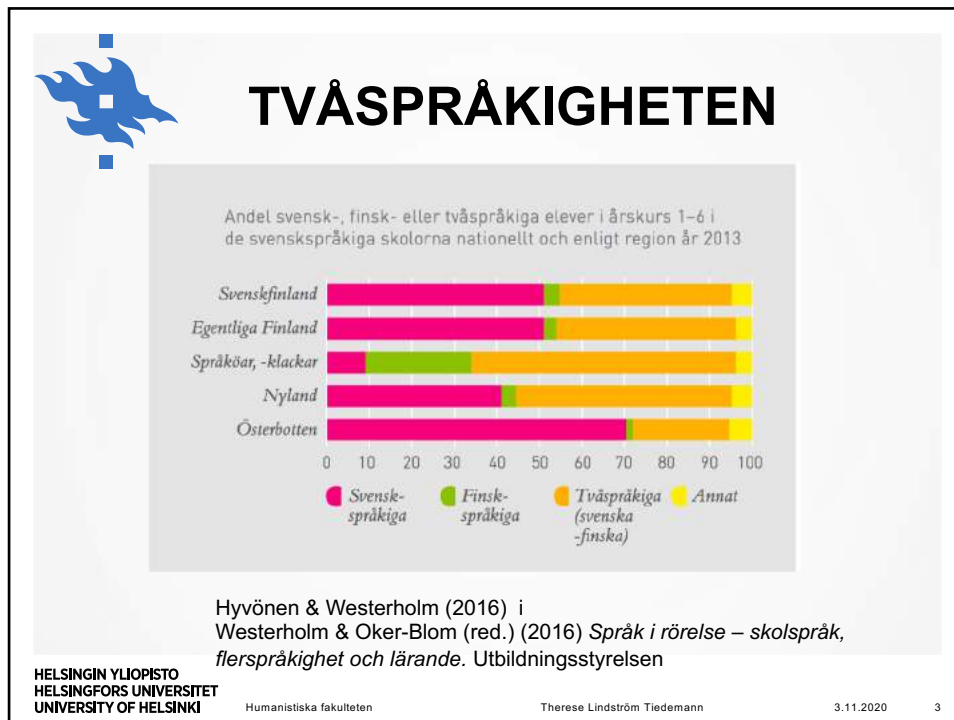
- **Två nationalspråk:** finska (87,3 %) och svenska (5,2 %) (2019 enligt Statistikcentralen 2020)
- **Två parallella skolsystem:** svenska och finska
 - Svenska skolan → modersmålsundervisning i svenska
 - Tvåspråkiga elever – kan ha stark finska, även andra modersmål
 - (Finska skolan – modersmålsinriktad svenska)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistiska fakulteten

Therese Lindström Tiedemann

3.11.2020 2

TRADITION I GRAMMATIK- UNDERVISNING

- Finländska skolan (7–18 år) brukar inte använda en grammatikbok (Rättyä m.fl. 2019)
- Modersmålsundervisningen i Finland – traditionellt mest skriftspråk (Nupponen m.fl. 2019:20)
 - Nya läroplanerna multilitteracitet, brett textbegrepp

LÄROPLANERNA

- Nationella läroplanerna
- Lokala (kommunala) läroplaner
- Skolans läroplan

Se information t.ex. här:

<https://www.hel.fi/helsinki/sv/fostran-och-utbildning/grundskolor/hur-vad/opetussuunnitelma/>

Helsingfors stads läroplan: <https://ops.edu.hel.fi/sv/>

LÄROPLAN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING (2014)

- Årkurs 1–9 (7–16 år)
- Läroämne: Modersmål och litteratur –
Lärokurs: Svenska och litteratur
- Stödja och utveckla **språklig medvetenhet**
- Stödja språkbruk på olika språk **parallellt**
- Använda **språkvetenskapliga begrepp**
- Utveckla **analytisk** språkfärdighet
- **Språkliga strukturer**
- **Grammatik klart av intresse, men ordet undviks.**

SVENSKA OCH LITTERATUR (ÅK 3–6)

- **Språklig strukturer** (känna igen, använda i textproduktion)
 - Ordklasser – form och innehåll
 - Huvudsats, bisats
 - Satsdelar (subjekt, predikat)
 - Böjningsformer
- Språkliga drag, textuppbyggnad
- Öva **språklig analys** av egna texter

SVENSKA OCH LITTERATUR (ÅK 7–9)

- Identifiera stycken, menings- och satsstrukturer
- Satsbyggnad, inkl.:
 - Ordföljd
 - Struktur
 - Satsdelar
- Kontrastivt
- Standardspråk, normer

GYMNASIET, STUDIEFÖRBEDANDE

- 3 år, ca 16–19 år → studentskrivningar – modersmål obligatoriskt
- Läroämne: Modersmål och litteratur –
Lärokurs: Svenska och litteratur
- **Två studentskrivningsprov:**
 - läskompetens: läsa, analysera, tolka
 - skrivkompetens: uttrycksförmåga, bygga upp en text – inkl. språk och stil

Mer information:

Mona Forsskåhl, Jannika Lassus m.fl. (red.). 2020/u.u. Modersmålsprovet i brännpunkten. Studentexamensprovet i modersmålet svenska på 2000-talet. Svenska litteratursällskapet i Finland.

<https://www.sls.fi/sv/utgivning/modersmalsprovet-i-brannpunkten>

GRUNDERNA FÖR GYMNASIETS LÄROPLAN (2019)

- Stärka **metaspråkliga** färdigheter
- Stödja och utveckla **språklig medvetenhet**
- Utveckla **flerspråkig** kompetens; använda språk **parallellt**
- Fördjupning i **språkets struktur**
- Språkvetenskaplig **begrepp**

LÄRARUTBILDNINGEN

GRAMMATIK PÅ KLASSLÄRAR- UTBILDNINGEN

Klasslärarutbildningen HU

- Svenska och litteratur 5 sp (under diverse studier)
- Läs- och skrivutveckling 5 sp

Klasslärarutbildningen ÅA

- Litteratur och drama 5 sp
 - "grundläggande förståelse för och kunskap om svenska och litteratur som ett kulturförande ämne" (ÅD00CF22 kursplan)
- **Läs- och skrivprocesser 5 sp**
 - "förståelse för och kunskap om barns och ungas språkutveckling samt läs- och skrivutveckling"
 - "Flerspråkighet, **språklig medvetenhet** och **redskap** för språkstödande arbete lyfts fram." (ÅD00CF23 kursplan)

HELSINGIN YLIOPISTO
 HELSINGFORS UNIVERSITET
 UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistiska fakulteten
 Therese Lindström Tiedemann
 3.11.2020 16

GRAMMATIK PÅ ÄMNESLÄRAR- UTBILDNINGEN

- Ämnesstudier – HU: inkl. två kurser i svensk grammatik minst (5+5 sp)
- Pedagogiska studier, inkl. ämnesdidaktik
- Tre ämnesdidaktiska kurser för språklärare (Nupponen m.fl. (2019))

HELSINGIN YLIOPISTO
 HELSINGFORS UNIVERSITET
 UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistiska fakulteten
 Therese Lindström Tiedemann
 3.11.2020 17

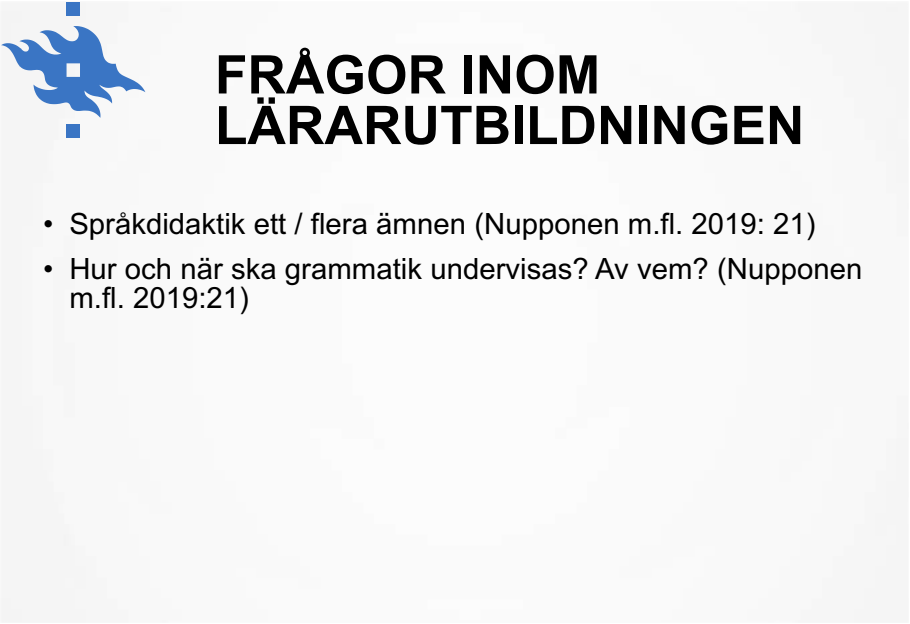
**MODERSMÅLS-
DIDAKTISK FORSKNING**

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistiska fakulteten

Therese Lindström Tiedemann

3.11.2020 18

**FRÅGOR INOM
LÄRARUTBILDNINGEN**

- Språkdidaktik ett / flera ämnen (Nupponen m.fl. 2019: 21)
- Hur och när ska grammatik undervisas? Av vem? (Nupponen m.fl. 2019:21)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Humanistiska fakulteten

Therese Lindström Tiedemann

3.11.2020 19

MODERSMÅLSDIDAKTISK FORSKNING

- Fokus 2000–2016: bl.a. metaspråket i grammatikdidaktik, läs- och skrivpedagogik (Rättyä m.fl. 2017)
- **Inga av avhandlingarna berör tydligt grammatikdidaktik**
 - 22/26 (special-)pedagogik
 - 4 i svenska, finska eller litteratur
- Artiklar i en serie om ämnesdidaktisk forskning 2011–2015 – 14 om L1
 - Bl.a. grammatik, metaspråk
 - Ordklasskunskap och tillämpning bland elever
 - Kontextuell grammatik

REFERENSER – STYRDOKUMENT M.M.

- Statistikcentralen (2020) Finland i siffror 2020.
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_fis_202000_2020_23213_n_et.pdf (Hämtad 2 nov 2020)
- Studentexamensnämnden. 2018. Föreskrifter för det digitala provet i modersmålet (14.12.2018)
https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/sv_foreskrifter_modersmalet_digitala_provet.pdf (Hämtad 29.10.2020)
- Utbildningsstyrelsen (2014) Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grundlaggande-utbildning> se även <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-laroplanen-den-grundlaggande-utbildningen>
- Utbildningsstyrelsen (2019) Grunderna för gymnasiets läroplan.
<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grundlaggande-utbildning>

FORSKNINGS-REFERENSER, BL.A.

- Doktor, Caroline. 2015. Grammatikdidaktik – Svensk grammatik och språklig medvetenhet i några läromedel för grundskolans först lärokurser. Licenciatavhandling, Åbo akademi.
- Hyvönen, Sonja, Westerholm, Annika. 2016. Elevernas språkbakgrund i årskurs 1–6 i de svenskspråkiga skolorna. I: Westerholm & Oker-Blom (red.)
- Holmberg, P., Krogh, E., Nordenstam, A., Penne, S., Skarstein, D., Skyggebjerg, A. K., ... & Heilä-Ylikallio, R. (2019). On the emergence of the L1 research field: A comparative study of PhD abstracts in the Nordic countries 2000–2017.
- Lindholm, Caroline. 2007. Språklabba. Ett exempel på transformation av grammatikdidaktik från teori till praktik. Magisteravhandling, Åbo akademi.
- Nupponen, A. M., Jeskanen, S., & Rättä, K. (2019). Finnish student language teachers reflecting on linguistic concepts related to sentence structures: Students recognising linguistic concepts in L1 and L2 textbooks.
- Rättä, K., & Tainio, R. (2017). En inblick i modersmålsdidaktisk forskning på 2000-talet i Finland. *Jatkuvuus ja muutos opettajankoulutuksessa*, 249.
- Rättä, K. (2013). Languageing and Visualisation Method for Grammar Teaching: A Conceptual Change Theory Perspective. *English Teaching: Practice and Critique*, 12(3), 87-101.
- Saaristo, P. (2015). Grammar is the heart of language: grammar and its role in language learning among Finnish university students. *Voices of pedagogical development—Expanding, enhancing and exploring higher education language learning*, 279-318.
- Westerholm & Oker-Blom (red.) (2016) *Språk i rörelse – skolspråk, flerspråkighet och lärande*. Utbildningsstyrelsen. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/sprak_i_rorelse.pdf

TACK!

Therese Lindström Tiedemann, Helsingfors universitet
therese.lindstromtiedemann@helsinki.fi